

Ochrana osobnosti

K rodinnému soužití nelze nikoho nutit proti jeho vůli. Lze očekávat a je třeba respektovat, že zletilé a svéprávné osoby uspořádají své rodinné vztahy samy, i kdyby se rozhodly je zcela zpřetrhat.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky č.j. 25 Cdo 1926/2023-446 ze dne 16.4.2024)

Nejvyšší soud rozhodl ve věci žalobkyně: E. B., zastoupená Mgr. A.G., advokátem se sídlem V., proti žalovanému: M. Z., zastoupený JUDr. M.H., advokátem se sídlem K., za účasti vedlejšího účastníka na straně žalobkyně: M. Z., omezený ve svéprávnosti, zastoupený opatrovníkem městem Poděbrady, se sídlem úřadu P., o ochranu osobnosti, vedené u Okresního soudu v Kolíně pod sp. zn. 11 C 177/2019, k dovolání žalovaného proti rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 11. 1. 2023, č. j. 21 Co 305/2022-321, tak, že dovolání proti výroku I rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 11. 1. 2023, č. j. 21 Co 305/2022-321, se zamítá, jinak se odmítá.

Z odůvodnění:

1. Okresní soud v Kolíně rozsudkem ze dne 6. 5. 2022, sp. zn. 11 C 177/2019-265, žalovanému uložil, aby umožnil osobní setkávání žalobkyně s M. Z., narozeným XY, bytem XY, (dále též jen „M.“), bez přítomnosti žalovaného, a to i mimo místo trvalého bydliště M. v každý sudý týden kalendářního roku od pátku 15:00 hod. do neděle 17:00 hod. (běžný režim), a dále každý kalendářní rok v době ode dne 1. 7. od 15:00 hod. do dne 16. 7. 15:00 hod., a ode dne 1. 8. od 15:00 hod. do 16. 8. 15:00 hod., a dále každý lichý kalendářní rok v době od 23. 12. od 17:00 hod. do 2. 1. následujícího kalendářního roku do 15:00 hod. (mimořádný režim), když v době mimořádného režimu se neuplatní běžný režim. Dále žalovanému uložil, aby žalobkyni do tří dnů od právní moci rozsudku sdělil aktivní a funkční telefonní číslo a e-mailovou adresu M. a aby umožnil komunikaci žalobkyně s M. prostředky komunikace na dálku. Rozhodl též o nákladech řízení. Soud vyšel ze zjištění, že žalobkyně je matkou M., žalovaný je jeho otcem. Žalobkyně a žalovaný spolu nežijí. Rozsudkem Okresního soudu v Nymburce ze dne 4. 5. 2016, č. j. 13 P 56/2012-113, byl M. z důvodu trvalé duševní poruchy (mentální retardace středně těžkého stupně) omezen ve svéprávnosti, žalovaný byl jmenován jeho opatrovníkem, předtím byla jeho opatrovníkem žalobkyně. Rozsudkem Okresního soudu v Kolíně ze dne 4. 1. 2017, č. j. 22 P 175/2016-315, potvrzeným usnesením Krajského soudu v Praze ze dne 1. 6. 2017, č. j. 24 Co 153/2017-393, byl M. jmenován veřejný opatrovník město Poděbrady. Rozsudkem Okresního soudu v Kolíně ze dne 2. 7. 2020, č. j. 22 P 175/2016-769, bylo rozhodnuto o omezení svéprávnosti M. tak, že není způsobilý k právním jednáním v žádných záležitostech, s výjimkou běžných záležitostí každodenního života s tím, že není způsobilý volit a být volen. Opatrovnící M. byla jmenována jeho matka E. B., s vymezením konkrétních oprávnění a povinností při výkonu opatrovnické funkce. Zároveň však byl zamítnut návrh žalobkyně na změnu bydliště M., který od října roku 2016 bydlí u žalovaného. Do té doby měla M. ve své péči žalobkyně a měla s ním hezký vztah. Rozsudek Okresního soudu v Kolíně č. j. 22 P 175/2016-769 byl změněn rozsudkem Krajského soudu v Praze ze dne 4. 5. 2023, sp. zn. 24 Co 205/2020-1235, tak, že opatrovníkem omezeného ve svéprávnosti bylo jmenováno město Poděbrady. Po nařízení předběžného opatření usnesením Krajského soudu v Praze ze dne 19. 12. 2019, č. j. 21 Co 276/2019-38, jímž soud uložil žalovanému

umožnit žalobkyni kontakt se synem, se žalobkyně stýká s M. v jeho bydlišti v krátkém časovém úseku (desítek minut) tak, že M. stojí za brankou na zahradě u domu, žalobkyně na ulici před brankou a krátce spolu hovoří, pak M. odejde do domu. Povinnost žalovaného umožnit žalobkyni kontakt s M. podle předběžného opatření je od dubna roku 2020 vymáhána soudním výkonem rozhodnutí ukládáním pokut. Žalobkyně nezná nové telefonní číslo na syna, zprávy mu posílá na jeho emailovou adresu, která je jí známa, M. na zprávy žalobkyně nereaguje. Do denního stacionáře, kam chodil dříve, již nedochází, od října 2016 také není v kontaktu se širší rodinou ze strany žalobkyně. M. v důsledku své duševní poruchy není schopen přirozeně projevat svoji skutečnou a svobodnou vůli, je osobou ovlivnitelnou a manipulovatelnou, mentálně na úrovni malého dítěte. Vztahy mezi žalovaným a žalobkyní jsou silně narušené v důsledku jejich dřívějšího problematického soužití a následných sporů mezi nimi. Pod vlivem těchto vztahů žalovaný dlouhodobě projevuje ve vztahu k žalobkyni negativní až agresivní a dehonestující postoje, a to jak před třetími osobami, tak zejména před synem M. M. je formován negativními postoji žalovaného k žalobkyni a navenek projevuje nezáměr o setkání či komunikaci s žalobkyní. Dlouhodobá izolace od žalobkyně negativně ovlivňuje vztah M. k ní, přičemž udržení tohoto vztahu a jeho posílení je v zájmu M. Žalovaný brání žalobkyni v kontaktu se synem tím, že jí odmítá sdělit aktuální telefonní číslo na syna, odmítá jí vyhovět při sjednávání termínů osobního setkání, po nařízení předběžného opatření neposkytuje potřebnou součinnost k uskutečnění setkání žalobkyně se synem, průběh jejich setkání, pokud k nim dojde, verbálně narušuje. Toto jednání žalovaného pokládá za rozporné se zájmy M. jeho opatrovník. M. Z. proto (prostřednictvím svého opatrovníka) vstoupil do tohoto řízení jako vedlejší účastník na straně žalobkyně. Okresní soud uzavřel, že žalovaný výše popsaným jednáním brání žalobkyni v realizaci práva na vztah se synem jako nejbližší osobou. Tím zasahuje do osobnostních práv žalobkyně ve smyslu § 81 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanského zákoníku, dále též jen „o. z.“, a žalobkyni tak podle § 82 o. z. vzniklo právo, aby jí žalovaný umožnil osobní setkávání se synem M. v uvedeném rozsahu a zároveň umožnil komunikaci se synem prostředky komunikace na dálku, včetně povinnosti sdělit žalobkyni synovo aktivní a funkční telefonní číslo a e-mailovou adresu. Soud dodal, že ačkoli vztah M. k žalobkyni je aktuálně znalcem hodnocen jako negativní, mohly by se krátkodobé pobyty v prostředí u žalobkyně stát rutinní a pozitivní součástí jeho života, za předpokladu, že žalovaný bude plnit povinnosti uložené mu tímto rozsudkem a svého syna bude ke kontaktu s jeho matkou motivovat.

2. Krajský soud v Praze rozsudkem ze dne 11. 1. 2023, č. j. 21 Co 305/2022-321, potvrdil rozsudek soudu prvního stupně a rozhodl o nákladech odvolacího řízení. Vyšel ze skutkových zjištění soudu prvního stupně a ztotožnil se i s jeho právním posouzením věci. Dodal jen tolik, že odvolací námitky žalovaného, založené na historických událostech ohledně partnerského rozchodu účastníků, nesouvisí s předmětem tohoto řízení, a jsou proto nedůvodné. I kdyby totiž žalovaný prokázal, že rozchod účastníků skutečně způsobila žalobkyně (jak tvrdí) a že se k žalovanému zachovala neeticky, nezbavovalo by ji to osobnostního práva na rodinný život, do kterého žalovaný neoprávněně zasahuje negativním ovlivňováním syna účastníků proti žalobkyni.

3. Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalovaný dovolání, a to výslovně proti všem jeho výrokům, s tím, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, „při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od minulé ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu a která zároveň v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena a věc byla odvolacím soudem nesprávně právně vyřešena“. Žalovaný v dovolání rozsáhle rekapituloval průběh řízení před soudy obou stupňů, vyjádřil nesouhlas se závěry obou soudů o příčině rozvratu vztahu žalobce a žalované a o tom, že žalovaný negativně ovlivňuje vztah syna k žalobkyni, ale neformuloval žádnou otázku, kterou by podle něj odvolací soud vyřešil v rozporu s judikaturou dovolacího soudu. Namítl však, že napadený rozsudek fakticky upravuje styk matky (žalobkyně) se synem, který je zletilý a který se s ní stýkat odmítá. U zletilé osoby takový zásah soudu není možný, zletilého nelze ke kontaktu s rodiči nutit, byl by to nepřípustný zásah do jeho základních práv a svobod. V našem právním řádu není zakotveno právo na styk rodičů se zletilými dětmi. Navrhl, aby dovolací soud zrušil rozsudek

odvolacího soudu a vrátil mu věc k dalšímu řízení.

4. Žalobkyně vyjádřila přesvědčení, že dovolání nesplňuje podmínky přípustnosti, neboť je založeno na nesouhlasu se skutkovým stavem zjištěným nalézacími soudy a neformuluje otázku, kterou by měl dovolací soud vyřešit. Pokud by však dovolací soud shledal dovolání přípustným, měl by ho jako nedůvodné zamítnout. Nalézací soudy po právní stránce správně posoudily zjištěný skutkový stav jako zásah do osobnostních práv žalobkyně a žalovanému uložily, aby zásahů zanechal.

5. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) dospěl k závěru, že dovolání bylo podáno včas, oprávněnou osobou - účastníkem řízení (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), za splnění zákonné podmínky advokátního zastoupení (§ 241 odst. 1 a 4 o. s. ř.). Byť dovolatel výslovně dovolací otázku neformuloval, z textu dovolání je zřejmé, že za otázku dovolacím soudem dosud neřešenou pokládá, zda v rámci ochrany osobnostních práv může soud žalovanému (otci) uložit, aby umožnil styk žalobkyně (matky) se zletilým synem, omezeným ve svéprávnosti. Dovolání je přípustné, není však důvodné.

6. Je třeba předeslat, že soudní úprava styku rodiče s jeho zletilým dítětem podle § 888 o. z. možná není, neboť podle § 856 o. z. povinnosti a práva rodičů spojená s osobností dítěte a povinnosti a práva osobní povahy vznikají narozením dítěte a zanikají nabytím jeho zletilosti. Rodičovská zodpovědnost, zahrnující mimo jiné i právo rodičů na udržování osobního styku s dítětem, vzniká též narozením dítěte a zaniká, jakmile dítě nabude plné svéprávnosti (§ 858 o. z.), to je podle § 30 odst. 1 o. z. (nejpozději) zletilostí, které se nabývá dovršením osmnáctého roku věku. Případné omezení svéprávnosti zletilého soudním rozhodnutím podle § 55 a násl. o. z. pak nemá za následek „obnovení“ možnosti úpravy styku rodiče se zletilým dítětem, soud může upravit styk dítěte s rodiči podle § 888 (resp. podle § 927 o. z. s jinými příbuznými) jen do okamžiku dosažení zletilosti dítěte.

7. V této věci ovšem nejde o úpravu styku žalobkyně se synem soudním rozhodnutím, které by zavazovalo (a opravňovalo) žalobkyni, žalovaného i M. Z. Žalobkyně se domáhá vydání rozhodnutí, jímž by bylo žalovanému uloženo, aby žalobkyni nebránil v osobním setkání se synem v konkrétně vymezené době a aby synovi poskytl komunikační prostředky, jejichž prostřednictvím by se mohla žalobkyně pokusit vztah se synem navázat. To vše v zájmu ochrany práva žalobkyně na realizaci jejího vztahu se synem, do něhož žalovaný negativně zasahuje. Dovolatel se mylí, domnívá-li se, že ochrana proti takovému zásahu do rodinného života není v našem právním řádu zakotvena. Ochrana tomuto osobnostnímu právu žalobkyně poskytují § 81 a § 82 o. z.

8. Podle § 81 odst. 1 o. z. chráněna je osobnost člověka včetně všech jeho přirozených práv. Každý je povinen ctít svobodné rozhodnutí člověka žít podle svého.

9. Podle § 81 odst. 2 o. z. ochrany požívají zejména život a důstojnost člověka, jeho zdraví a právo žít v příznivém životním prostředí, jeho vážnost, čest, soukromí a jeho projevy osobní povahy.

10. Podle § 82 odst. 1 o. z. člověk, jehož osobnost byla dotčena, má právo domáhat se toho, aby bylo od neoprávněného zásahu upuštěno nebo aby byl odstraněn jeho následek.

11. Výčet základních hodnot, které jsou tímto způsobem chráněny, je příkladný, takže k nim soudní praxe řadí i neméně významné právo na vytváření a rozvíjení rodinných vztahů. Právo na rodinný život, jakožto součást soukromého života člověka, bylo chráněno již § 11 a násl. zákona č.

[40/1964](#) Sb., občanského zákoníku, účinného do 31. 12. 2013 (viz např. nálezy Ústavního soudu ze dne 1. 3. 2000, sp. zn. II. ÚS 517/99, usnesení Ústavního soudu ze dne 3. 5. 2001, sp. zn. III. ÚS 35/01, či rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2005, sp. zn. 30 Cdo 1678/2004). Od 1. 1. 2014 ochranu právu na rodinný život jako jednomu z přirozených práv člověka podle § 81 o. z. poskytuje § 82 odst. 1 o. z. Soukromí člověka, včetně jeho rodinného života a vztahů s blízkými lidmi, mohou

narušit nejen okolnosti vnitřní, mající původ v jednání samotných účastníků rodinného vztahu, ale též vnější vlivy, mimo jiné i jednání třetích osob. Zasahuje-li někdo negativně do soukromí člověka tím, že mu brání realizovat jeho právo na rodinný život s jiným jemu blízkým člověkem, jedná v rozporu s § 81 o. z., jde o zásah neoprávněný a původce zásahu je povinen od zásahu upustit a podle možností napravit jeho následky podle § 82 odst. 1 o. z. Přitom není vyloučeno, aby se protiprávního zasahování do blízkého vztahu dvou rodinných příslušníků dopustila osoba, která je k jednomu z nich, případně i k oběma, též ve vztahu rodinném.

12. K rodinnému soužití nelze nikoho nutit proti jeho vůli. Lze očekávat a je třeba respektovat, že zletilé a svéprávné osoby uspořádají své rodinné vztahy samy, i kdyby se rozhodly je zcela zprětrhat. V tomto konkrétním případě ovšem nelze bez dalšího vycházet z toho, že realizace vztahu mezi žalobkyní a jejím zletilým synem záleží jen na něm a na žalobkyni, a že se syn rozhodl s matkou nestýkat. M. je totiž omezen ve svéprávnosti ve všech oblastech života, mentálně na úrovni dítěte, velmi snadno ovlivnitelný a manipulovatelný. V důsledku svého postižení není schopen utvořit si samostatně názor a projevit skutečnou svobodnou vůli. Jeho opatrovníkem bylo jako nestranný subjekt soudem jmenováno město Poděbrady, protože vztahy mezi jeho rodiči (žalobkyní a žalovaným) jsou mimořádně konfliktní a vyhrocené. Ve faktické péči však má syna žalovaný, který žalobkyni nejen neumožňuje (podle skutkových zjištění nalézacích soudů, které podle § 241a odst. 1 o. s. ř. dovolacímu přezkumu nepodléhají) se synem skutečný kontakt, tím méně pak postupné navazování nyní narušeného, dříve normálního, vztahu mezi matkou a synem, ale přímo negativně utváří nahlížení syna na matku a ve skutečnosti jej od ní izoluje. Tím žalobkyni brání v realizaci jejího práva na rodinný život, tedy na udržování a rozvíjení jejího vztahu se synem. Nalézací soudy danou situaci důvodně posoudily podle § 81 a § 82 odst. 1 o. z., tato ustanovení správně vyložily a aplikovaly, a na jejich základě žalovanému uložily, aby (způsobem konkretizovaným ve výroku rozsudku soudu prvního stupně) upustil od neoprávněného zasahování do osobnostních práv žalobkyně a aby odstranil následky tohoto zasahování (jakkoli je ve výroku rozsudku prvního stupně žalovanému uložena povinnost umožnit žalobkyni konkrétní kontakt se synem, obsahově tato ne zcela šťastná formulace ve skutečnosti představuje způsob, jímž je žalovanému uloženo upustit od zásahů a přijmout opatření k nápravě).

13. Napadené rozhodnutí je tedy z pohledu uplatněného dovolacího důvodu správné. Protože dovolatel nenapadá způsob, jak mu byla stanovena povinnost upustit od neoprávněného zásahu, nepodléhá konkrétní určení povinností dovolacímu přezkumu pro tzv. kvalitativní vázanost dovolacího soudu dovoláním (§ 242 odst. 3 věta první o. s. ř.) a Nejvyšší soud dovolání žalobce podle § 243b odst. 2 o. s. ř. zamítl.

14. Tvrzení o zavrženíhodném jednání žalobkyně, o příčinách rozvratu vztahu účastníků, obsáhlý popis jejich sporů a konfliktů, stejně jako rekapitulace dosavadního průběhu řízení, které tvoří podstatnou část dovolací argumentace žalovaného, jsou námitkami proti skutkovým závěrům nalézacích soudů, které jsou podle § 241a odst. 1 o. s. ř. z dovolacího přezkumu vyloučeny.

15. Dovolání proti výrokům o náhradě nákladů řízení není přípustné podle § 238 odst. 1 písm. h) o. s. ř. Dovolací soud proto dovolání žalobce v tomto rozsahu odmítl podle § 243c odst. 1 o. s. ř.

Další články:

- [Promlčení, insolvence](#)
- [Nepřiměřená délka řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výše výživného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výživné \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Započtení pohledávek \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Ušlý zisk](#)
- [Škoda vzniklá provozní činností](#)
- [Styk dítěte s osobou společensky blízkou](#)
- [Spotřebitel](#)
- [Náležitě odůvodnění jako procesní záruka \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odměna advokáta \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)